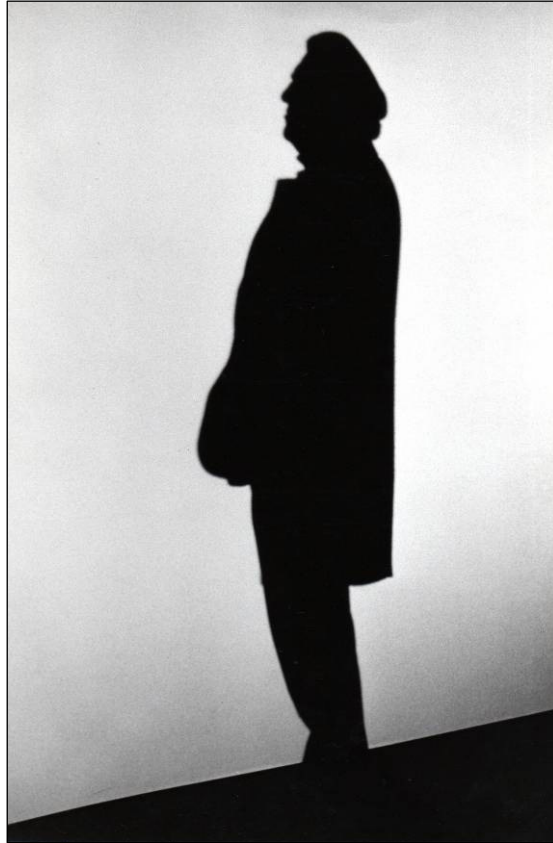




Obra Social
Fundació "la Caixa"



Federico Fellini. Fotografia de Tazio Secchiarioli. © David Secchiarioli

FEDERICO FELLINI

EL CIRC DE LES IL·LUSIONS

Dossier de premsa

CaixaForum Barcelona

Del 17 de febrer al 13 de juny



Obra Social
Fundació "la Caixa"

Dossier de premsa

L'Obra Social "la Caixa" revela a CaixaForum Barcelona els mecanismes de creació del mite fellinià a partir de més de 400 peces

Federico Fellini. El circ de les il·lusions

Considerat un dels artífexs de la modernitat cinematogràfica, el cineasta Federico Fellini (Rimini, 1920 – Roma, 1993) altera a la seva obra les regles de la narració, desconstrueix el relat i reconcep el cinema amb una llibertat absoluta. La seva filmografia constitueix un món particular, privat i personal, d'imatges líriques i poètiques, i s'erigeix en una defensa valenta de la imaginació com a categoria cognoscitiva i comprensiva vàlida. *Federico Fellini. El circ de les il·lusions*, organitzada per l'Obra Social "la Caixa" i NBC Photographie, posa un èmfasi especial en les obsessions de Fellini, les imatges que el van inspirar, les que va somiar i les que va construir. Així, s'atura en aspectes inherents al món fellinià com ara la dona en tot el seu polimorfisme, l'ambigüitat del seu sentiment religiós, la psicoanàlisi i els somnis, o la seva relació amb els mitjans de comunicació. La mostra aplega una iconografia diversa, amb més de 400 peces entre fotografies, dibuixos, revistes, còmics, cartells, entrevistes i extractes de films, alguns dels quals són inèdits fins ara. Tot plegat, amb el doble objectiu de posar en relleu els mecanismes de la creació felliniana i explicar tot el seu cinema a partir d'una nova mirada que abordi d'una manera més àmplia el segle xx, el segle del cinema, de la premsa, de la televisió i de la publicitat: la fàbrica de les imatges. Han col·laborat en la realització de *Federico Fellini. El circ de les il·lusions* la Fondation Fellini pour le Cinéma (Sion), la Fondazione Federico Fellini a Rimini i la Cineteca di Bologna, i la mostra es podrà veure a CaixaForum Barcelona fins al 13 de juny.

La mostra *Federico Fellini. El circ de les il·lusions*, comissariada per Sam Stourdzé, es podrà veure a CaixaForum Barcelona (av. Marquès de Comillas, 6-8) del 17 de febrer al 13 de juny de 2010. Posteriorment viatjarà a CaixaForum Madrid.

Barcelona, 15 de febrer de 2010. El director general de la Fundació "la Caixa", Jaime Lanasa, inaugurarà demà *Federico Fellini. El circ de les il·lusions*, acompanyat pel comissari de la mostra, Sam Stourdzé. L'exposició ha estat organitzada i produïda per l'Obra Social "la Caixa" i NBC Photographie, amb la col·laboració de la Fondation Fellini pour le Cinéma (Sion), la Fondazione Federico Fellini (Rímini) i la Cineteca di Bologna.

Dins la seva programació cultural, l'Obra Social "la Caixa" presta una atenció preferent a les manifestacions artístiques més contemporànies, les pròpies dels segles xx i xxi. En aquesta línia s'emmarquen les exposicions dedicades a grans noms del món del cinema, la forma artística més característica del segle xx juntament amb la fotografia. És el cas de Charles Chaplin i de Federico Fellini, un dels artífexs de la modernitat cinematogràfica.

Federico Fellini. El circ de les il·lusions se centra en les imatges, gràcies a les quals els espectadors descobriran l'univers fellinià. La mostra, doncs, constitueix un laboratori visual que inclou més de 400 obres i en el qual s'afavoreix el diàleg entre les imatges fixes i les imatges animades.

L'exposició s'articula al voltant de quatre grans àmbits que presenten Fellini a través de les seves diferents obsessions i les fonts d'inspiració com a primera matèria del seu procés creatiu. Així, no es tracta d'una mostra estrictament cronològica ni filmogràfica, i s'ha optat per abordar d'una manera àmplia els temes propis del segle xx —el segle del cinema i de les imatges— des d'una òptica felliniana.

A 19 anys, Federico Fellini abandonava Rímini per partir a la conquesta de Roma. Va començar la seva carrera treballant com a caricaturista per a diversos diaris satírics, però no va trigar gaire a llançar-se a escriure i, a la dècada del 1940, va col·laborar en la redacció de nombrosos guions de pel·lícules. Per exemple, va treballar al costat del seu amic Roberto Rossellini a *Roma, ciutat oberta* (1945) abans de debutar com a director amb *Llums de varietats* (1950). Alguns anys més tard va obtenir reconeixement internacional gràcies a l'Oscar que va guanyar per *La strada* (1954). A 40 anys, Fellini va provocar una gran polèmica amb *La dolce vita* (1960). L'Església, que fins llavors li havia donat suport (el va arribar a considerar un cineasta catòlic), es va indignar quan es va estrenar el film, que va qualificar de decadent i blasfem.

Fellini va continuar la seva carrera d'una manera totalment lliure, al marge de les tendències. Va alterar les regles de la narració, va desconstruir el relat; en fi, va reinterpretar el cinema. La pel·lícula *8 ½* (1963) va significar un nou gir: els qüestionaments sobre la creació i la reflexió sobre el cinema el van portar a superar les fronteres de la realitat per explorar el món de la imaginació. Els records d'infància, l'inconscient i els somnis van començar a adquirir rellevància

en la seva obra. La seva biografia va continuar sent un dels seus temes recurrents, però a partir d'aquí no va dubtar a interpretar el seu propi paper (*Bloc de notes d'un director, Els clowns, Roma, Entrevista*).

ÀMBITS DE L'EXPOSICIÓ

La cultura popular

En aquest primer àmbit s'analitzen les obsessions de Fellini i la manera com les va reflectir en les seves pel·lícules: des del món del còmic fins al circ, passant per la seva visió de la religió, el poder i els mitjans de comunicació. El cineasta s'inspirava en allò que l'envoltava i en l'ampli repertori dels seus records, tant si eren reals com inventats.

Quan va arribar a Roma, Federico Fellini es va guanyar la vida com a caricaturista treballant per a diversos diaris satírics, com ara *420*, *Marc'Aurelio* o *Il Travaso*. Fellini va traslladar al paper un món amb un cert aire d'espectacle circense, poblat de rostres estranys i dones de formes generoses. Paral·lelament va iniciar la seva carrera com a guionista, i poc després com a director, i, tot i així, mai no va deixar definitivament de dibuixar. Per expressar-se, Fellini va utilitzar el dibuix per il·lustrar als seus col·laboradors les situacions que volia portar a la pantalla o, a partir dels anys seixanta, per donar forma als seus somnis.

Al llarg de tota la seva vida Fellini es va mostrar fascinat per les tires còmiques. Creat l'any 1934 per Lee Falk, el personatge de Mandrake, mag de varietats, encarna un dels temes fellinians més recurrents: l'espectacle popular. El cineasta va provar més d'una vegada d'adaptar cinematogràficament les aventures de Mandrake, però sense èxit. Finalment va aconseguir dur a terme el projecte, encara que va ser a través de la premsa. Com a convidat especial del número de *Vogue* del desembre del 1972, Fellini va crear una fotonovel·la en la qual Marcello Mastroianni interpretava el paper de Mandrake.

Quan se li preguntava sobre la seva pròxima pel·lícula, Fellini responia: «*Mastorna*». Però mai no va arribar a filmar la història d'aquest home que va descobrir el més enllà. Se'n van arribar a rodar les primeres escenes, però Fellini va caure greument malalt i el rodatge es va haver de suspendre. Finalment, *Mastorna* va veure la llum en forma de còmic l'any 1992 en un projecte signat a mitges amb Milo Manara.

Un altre atribut de la cultura popular present a la filmografia de Fellini són les desfilades, que es mostren en totes les seves formes: des de la desfilada feixista fins a la de les prostitutes o els *clowns*. «Naixem amb tres imatges: el rei, el *duce* i el papa», va declarar. A les seves pel·lícules podem veure la

ridícula arrogància d'unes parades feixistes que travessen l'escena a pas lleuger, així com una barreja de fascinació i sarcasme pel que fa a l'Església.

De la mateixa manera, les pel·lícules de Fellini també contenen múltiples referències a aspectes de la cultura popular com ara el menjar o la música. «Aquí tot es relaciona amb la panxa i tot la fa créixer. [...] Un espectacle per devorar amb la mirada, però també l'amenaça de tot un seguit de mirades, boques, rostres i cossos desbordants àvids d'engolir.» A *Roma* (1972), el cineasta va recrear l'ambient tan típicament romà de les terrasses als carrers, que es converteixen en llocs pintorescos de trobada i relacions socials.

Als anys seixanta, el rock va envair la ciutat de Roma i es va convertir en un veritable fenomen popular. A l'escena de la vetllada a les termes de Caracal·la de *La dolce vita* (1960), Anita Ekberg demana un rock i, vint anys després, a *La ciutat de les dones* (1980), Fellini es fa ressò d'un nou gènere musical que propaga la seva violència entre els joves: el rock dur. A *Ginger i Fred* (1986), el cineasta crea falsos concerts de rock dur que insereix en una pantalla de televisió tot alternant-los amb anuncis falsos.

La mitologia felliniana passa també per l'espectacle de la il·lusió. El circ i l'espectacle de varietats són presents al llarg de tota la seva obra, des de *Llums de varietats* (1950) fins a *Els clowns* (1970). «Aquest tipus d'espectacle basat en l'encís i la sorpresa, la fantasia, la bufonada, la falla i l'absència de significat intel·lectual és precisament l'espectacle que fa per a mi.» Per les seves pel·lícules desfilen criatures estranyes, hereves de la tradició artística dels grotescos, així com dels personatges sortits de la Commedia dell'Arte, i tots ells configuren el món segons Fellini, a cavall entre el carnaval i la cort dels miracles. Abans de cada rodatge, Fellini es mantenia fidel al seu mètode: «Poso un petit anunci als diaris amb més o menys el text següent: "Federico Fellini rebrà totes les persones que el vulguin veure". [...] Hi acudeixen tots els bojos de Roma, i darrere seu la policia [...]».

Fellini és contemporani de l'expansió de la imatge mediàtica. Per aquest motiu, una altra de les constants en la filmografia de Fellini és l'aparició i ús dels mitjans de comunicació: la premsa, la televisió, la publicitat, etc. Als anys cinquanta, Roma va començar a ser coneguda com el Hollywood del Tíber. A la nit, els fotògrafs es plantaven davant els bars i les sales de festes a esperar la sortida d'alguna artista amb la seva nova conquesta agafada del braç. Si la fotografia era bona, l'endemà era portada. Així va néixer la premsa del cor i aquesta nova professió que l'alimenta. I va ser Fellini qui va donar nom a aquests lladres d'imatges, a qui va anomenar *paparazzi*, pel nom del fotògraf Paparazzo a *La dolce vita*, interpretat per Walter Santesso.

Un any després de l'escàndol de *La dolce vita*, Fellini va proposar a Anita Ekberg un estrany paper en una nova pel·lícula, *Les temptacions del doctor*

Antonio (1962). Hi veiem l'actriu ajaguda en una tanca publicitària gegantina, amb un escot molt generós, com a reclam per consumir llet. Fellini torna a explotar el tema de la moral i els bons costums, contra els quals atempten les imatges del món modern. Fellini també parodia la publicitat. A *Ginger i Fred* (1986) crea falsos anuncis televisius i cartells extravagants i els insereix en el film, una diatriba contra aquesta televisió privada que ofereix un espectacle mediocre al públic.

Fellini en acció

En aquest àmbit de l'exposició es mostren els processos per donar forma a l'univers fellinià juntament amb els seus col·laboradors. La figura de Nino Rota és indissociable de l'obra de Fellini. Rota va compondre la música del conjunt de les seves pel·lícules, des d'*El xec blanc* (1952) fins a *Assaig d'orquestra* (1979). Fellini va descriure així aquesta intensa col·laboració: «El treball amb Rota es fa exactament igual que per elaborar els guions. Jo em situo a prop del piano davant el qual s'asseu Nino i li dic exactament allò que vull. [...] Ell sap que la música d'una pel·lícula és un element accessori, secundari, que només ocupa el lloc principal en pocs moments».

Pel que fa al guió, Fellini va afirmar: «Li tinc por. És odiosament indispensable. Per treballar, necessito establir amb els meus col·laboradors una complicitat de companys d'escola. [...] He tingut la sort d'haver pogut establir aquesta complicitat estudiantil amb tots els guionistes que han treballat amb mi: de Tullio Pinelli a Ennio Flaiano, de Zapponi a Rondi o a Tonino Guerra».

Piero Gherardi va col·laborar durant més de vint anys amb el cineasta com a escenògraf i dissenyador de vestuari. Va rebre dos Oscar pel vestuari de *La dolce vita* i de *8 ½*. «Al principi de cadascuna de les meves pel·lícules, la major part del temps el passo a la meua taula de treball, dibuixant natges i pits. És la meua manera de començar el film, de desxifrar-lo amb aquests gargots [...]. Després, aquests esbossos, aquests petits apunts, passen a les mans dels meus col·laboradors.»

Al llarg de la seva carrera Fellini va ser nominat vint-i-quatre vegades als premis Oscar, i en va guanyar vuit: quatre a la millor pel·lícula estrangera (*La strada* el 1956, *Les nits de la Cabiria* el 1957, *8 ½* el 1963 i *Amarcord* el 1974), tres al millor disseny de vestuari (*La dolce vita* el 1961 i *8 ½* el 1963, amb vestuari de Piero Gherardi, i *Casanova* el 1976, amb vestuari de Danilo Donati) i un Oscar en reconeixement a tota la seva carrera el 1993.

Quan rodava una escena, Fellini buscava obtenir dels actors una actitud, una emoció. En aquesta etapa de la construcció de la pel·lícula, la paraula li interessava molt poc. Preferia que els actors expliquessin, en lloc de recitar el text: «Compta fins a sis, a poc a poc i amb amargor; després continua fins a

vint-i-nou, però afegint-hi un matís de menyspreu». Introduïa els diàlegs en la pel·lícula després del rodatge i feia càstings de veu per triar les que millor s'adaptaven als seus personatges.

La ciutat de les dones

A l'obra de Fellini se succeeixen les obsessions femenines. Formen una gran família en la qual el cineasta se sent a gust. La nimfomania de la Saraghina de *8 ½* (1963) recorda la de la Volpina d'*Amarcord* (1973), i els enormes pits de l'estanquera d'*Amarcord* semblen els mateixos que els de la camperola de *La ciutat de les dones* (1980).

Als anys cinquanta, la *pin-up* va encarnar al mateix temps l'evolució de la moral i l'expansió d'un cert tipus de premsa masculina. Gràcies al món modern i a la nova relació que aquest establia amb les imatges, n'hi havia prou amb una bellesa generosa per aconseguir la celebritat... Model de portada, Anita Ekberg va ser una d'aquestes belleses esculturals. Fellini la va triar per a *La dolce vita* pel que ella representava: «Té una bellesa sobrehumana. Quan la vaig veure per primera vegada en una revista americana, em vaig dir: "Déu meu, no deixis que la conegui mai!"».

Quan preparava el film *Les nits de la Cabiria* (1957), en el qual Giulietta Masina va interpretar el paper d'una prostituta, Fellini ja s'havia «documentat» àmpliament sobre el tema. El seu amic Beno Graziani recorda que totes les prostitutes reconeixien Fellini i el cridaven pel seu nom de pila. Per a Fellini, «la prostituta és el contrapunt essencial de la mare italiana. No es pot concebre l'una sense l'altra. De la mateixa manera que la nostra mare ens ha alimentat i ens ha vestit, la puta ens ha iniciat en la vida sexual».

Parlar de la relació de Fellini amb les dones significa també preguntar-se pel lloc que ocupen els homes. En aquest sentit, la seva relació amb el personatge de Casanova és força significativa. D'una banda, afirma que l'odia —«El mascle italià en la seva versió més penosa, un covard, un feixista. Perquè, en realitat, què és el feixisme, sinó una adolescència tardana?»—, però en algun punt s'identifica amb el gran seductor: «No en el sentit de l'amant de les dones, sinó en el sentit de l'home que no pot estimar les dones perquè estima una idea fantàstica de les dones».

Sovint s'ha dit que Marcello Mastroianni era l'àlter ego del cineasta a la pantalla. L'origen d'aquesta interpretació podria ser el paper que Mastroianni va interpretar a *8 ½* (1963), el d'un director sense inspiració. En canvi, Mastroianni, que va treballar a sis pel·lícules de Fellini, va interpretar el seu propi paper a *Bloc de notes d'un director* (1969) i *Entrevista* (1987). El cineasta va declarar, categòricament: «No és cert que Marcello sigui jo, el meu doble cinematogràfic. [...] Intento que se m'assembli perquè és la meua manera més

directa de veure el personatge i la història; és una feina molt delicada, possible només gràcies a una profunda amistat i a un desig exagerat d'exhibició».

La invenció biogràfica

Aquest últim àmbit de l'exposició recorre els records infantils i els somnis que surten constantment als seus films. *8 ½* (1963) explica la història d'un director en crisi d'inspiració, una mena de rèplica de Fellini a la pantalla. Aquesta pel·lícula representa un gir en l'obra del cineasta. A partir d'aquell moment, el mateix Fellini es va convertir en un dels seus temes recurrents i va participar en la posada en escena de la seva pròpia imatge, com mostren els cartells promocionals del film i, sense anar gaire lluny, el seu títol: aquest *8 ½* correspon senzillament a la vuitena pel·lícula i mitja de Fellini. *Llums de varietats* (1950), que va codirigir amb Alberto Lattuada, compta la meitat, com també els dos migmetratges *Agència matrimonial* (1953) i *Les temptacions del doctor Antonio* (1962).

Entre els anys 1960 i 1990, Fellini va omplir de dibuixos dos grans llibres habitualment destinats a la comptabilitat de producció. La riquesa dels colors i la utilització esporàdica del guaix confirmen que Fellini es va consagrar a llargues sessions de dibuix. El cineasta va abocar al paper les seves obsessions, temors i angoixes al llarg de trenta anys, però no sempre amb la mateixa regularitat. El *Llibre dels somnis* constitueix també un repertori de formes, motius i històries, un exercici d'estil al qual el cineasta es va dedicar, a la manera d'un músic amb les seves escales, per mantenir i alimentar el seu imaginari.

Giulietta Masina i Federico Fellini es van conèixer al començament dels anys quaranta. Es van casar el 1943 i mai més es van separar. Van formar parella durant més de cinquanta anys tant a la vida com al cinema. Giulietta va intervenir a cinc de les pel·lícules del cineasta, i el seu paper com a Gelsomina a *La strada* (1954) li va valer el reconeixement internacional.

Cronologia

- 1920** Neix a Rímìni, Itàlia, el dia 20 de gener.
- 1937** Publica les seves primeres caricatures. Obre una botiga de retrats i caricatures amb el pintor Demos Bonnini anomenada Febus. Signa retrats amb el pseudònim Fellas.
- 1938** Publica les seves primeres vinyetes humorístiques a *La Domenica del Corriere* i col·labora als diaris satírics *420*, *Marc'Aurelio* i *Il Travaso*.
- 1939** Es trasllada a Roma, on es guanya la vida dibuixant en restaurants i escrivint esquetsos per al teatre de varietats i per a la ràdio. Paral·lelament comença la carrera com a guionista de cinema.
- 1943** El dia 30 d'octubre es casa amb l'actriu Giulietta Masina.
- 1945-1948** Col·labora amb Rossellini en algunes de les seves pel·lícules, i hi participa en els guions: *Roma, ciutat oberta* (1945), *Camarada* (1946) i *El miracle* (1948, segon episodi de la pel·lícula *L'amor*), que representa la seva primera aparició a la pantalla.
- 1950** S'estrena el primer dels seus vint-i-quatre films, *Llums de varietats*.
- 1954** *La strada* guanya l'Oscar a la millor pel·lícula en llengua no anglesa.
- 1959** Comença les sessions de psicoanàlisi amb el doctor Ernst Bernhard i comença a transcriure els seus somnis.
- 1960** És guardonat amb la Palma d'Or al Festival de Canes per *La dolce vita*.
- 1973** L'Oscar a la millor pel·lícula en llengua no anglesa és per a *Amarcord*.
- 1979** El dia 10 d'abril mor Nino Rota.
- 1984** Filma dos anuncis televisius, per a Campari i Barilla.
- 1986** Publica el còmic *Viatge a Tulum*, juntament amb Milo Manara.
- 1987** Rep el premi especial 40è aniversari del Festival de Canes per *Entrevista*.
- 1992** Filma tres anuncis televisius per a la Banca di Roma. Juntament amb Milo Manara, publica el còmic *El viatge de G. Mastorna*, anomenat *Fernet*.
- 1993** Rep un Oscar en reconeixement a tota la seva carrera.
- 1993** Mor a Roma el dia 31 d'octubre. Giulietta Masina mor pocs mesos després, el 24 de març de 1994.

Filmografia

- 1950** *Llums de varietats* [*Luci del varietà*], dirigida juntament amb Alberto Lattuada
- 1952** *El xec blanc* [*Lo sceicco bianco*]
- 1953** *Agència matrimonial* [*Un'agenzia matrimoniale*], episodi d'*Amor a la ciutat* [*L'amore in città*]
Els inútils [*I vitelloni*]
- 1954** *La strada*
- 1955** *La trampa* [*Il bidone*]
- 1957** *Les nits de la Cabiria* [*Le notti di Cabiria*]

- 1960** *La dolce vita*
- 1962** *Les temptacions del doctor Antonio* [*Le tentazioni del dottor Antonio*],
episodi de *Boccaccio 70*
- 1963** *8 ½*
- 1965** *Giulietta dels esperits* [*Giulietta degli spiriti*]
- 1968** *Toby Dammit*, episodi d'*Històries extraordinàries* [*Histoires extraordinaires*]
- 1969** *Bloc de notes d'un director* [*Block-notes di un regista*]
Satiricón [*Fellini Satyricon*]
- 1970** *Els clowns* [*I clowns*]
- 1972** *Roma*
- 1973** *Amarcord*
- 1976** *Casanova* [*Il Casanova di Federico Fellini*]
- 1979** *Assaig d'orquestra* [*Prova d'orchestra*]
- 1980** *La ciutat de les dones* [*La città delle donne*]
- 1983** *I la nau va* [*E la nave va*]
- 1986** *Ginger i Fred* [*Ginger e Fred*]
- 1987** *Entrevista* [*Intervista*]
- 1990** *La veu de la lluna* [*La voce della luna*]

Federico Fellini.

El circ de les il·lusions

Del 17 de febrer al 13 de juny de 2010

CaixaForum Barcelona

Av. Marquès de Comillas, 6-8
08038 Barcelona

Horari:

De dilluns a diumenge, de 10 a 20 h
Dissabtes, de 10 a 22 h

Entrada gratuïta a les exposicions

Servei d'Informació

Obra Social Fundació "la Caixa"
Tel. 902 22 30 40
De dilluns a diumenge, de 9 a 20 h
www.lacaixa.es/obrasocial

Per a més informació:

Departament de Comunicació de l'Obra Social "la Caixa"

Josué García – 93 404 61 51 / 638 146 330 / jgarcial@fundaciolacaixa.es
Jesús N. Arroyo – 93 404 61 31 / 629 79 1296 / jnarroyo@fundacionlacaixa.es
<http://www.lacaixa.es/obrasocial>

Sala de Premsa Multimèdia

<http://prensa.lacaixa.es/obrasocial>

CONFERÈNCIA INAUGURAL: *FELLINI O LA FÀBRICA DE LES IMATGES*

Dimarts 16 de febrer, a les 18.30 h

A càrrec de Sam STOURDZÉ, comissari de l'exposició

Mostrar el cinema en ple procés de creació és garantia de més autenticitat que no pas la del mateix cinema. És com si el dispositiu tingués la mateixa importància que el resultat, com si s'hagués de mostrar, no el camp i el fora de camp, sinó la imatge i la fàbrica de la imatge. Com si el cinema no fos altra cosa que una il·lusió i, en mostrar el procés de creació del cinema, ens poguéssim avançar a la il·lusió... En un dels seus somnis del 1980, Fellini confessava, en veure la projecció de la imatge d'una dona: «Aquestes imatges són més autèntiques que la mateixa autenticitat!».

CICLE DE CONFERÈNCIES I PROJECCIONS. *FELLINI: L'ESPECTACLE INFINIT*

Federico Fellini és més que un cineasta i més fins i tot que un autor: és una entitat creadora, i la seva obra, un dels motors de l'imaginari cinematogràfic contemporani. La seva llarga trajectòria des del cinema neorealista de postguerra fins als límits postmoderns del final del segle xx ha mostrat els aspectes plurals d'un cinema alhora culte i popular, comercial i experimental, reconegut tant a Europa com a Hollywood, polèmic, creador dels seus propis gèneres i, com en el cas de Bergman, d'una marca recognoscible que constitueix una veritable «màquina d'imaginar».

El circ, la màgia, la historieta, el cinema mut i algunes de les arrels de la cultura occidental, des de Petroni fins a Dant, es barregen en un espectacle infinit, freqüentat per imatges hipnòtiques: la neu sobre una ciutat costanera, el rostre de Giulietta Masina, la marxa circense a la qual se sumen tots els personatges de *8 1/2*, el trasllat d'una imatge sacra penjada d'un helicòpter sobre el cel de Roma. La reinvençió contínua de les possibilitats del cinema per generar noves imatges somiades, la pèrdua de la por a la ficció i l'univers del joc compareixen, amb Fellini, al voltant d'una memòria de la infància que creix i es precipita sobre l'univers de Cinecittà.

Paral·lelament al desenvolupament de l'exposició, el cicle *Fellini: l'espectacle infinit* proposa un recorregut a través de les arrels de l'imaginari de Fellini, des de la precisió amb la qual fa servir l'herència del teatre barroc i l'artifici fins a l'omnipresència del llegat del *fumetti*, la historieta italiana, la construcció del disseny, la persistència dels clàssics grecollatins i la sonoritat del Dolce Stil Novo de Dant, amb una divisa fonamental: el plaer i la confiança absoluta en la imaginació com a eina de coneixement del món, i el somni com la conquesta més gran de l'individu.

Dimecres 3 de març, a les 19 h

19 h Conferència: **MITOLOGIES I ESPECTACLES. LES ARRELS DEL CINEMA DE FELLINI**

Fellini utilitza moltes vies per superar el neorealisme i, al mateix temps, ser-hi fidel sense traïr la seva pròpia vocació espectacular. Una d'aquestes vies és el gènere que recrea l'antiguitat, tan treballat a Cinecittà i tan estimat per ell mateix de petit. La seva gran obra *Satiricón* és el resultat d'un llarg tracte amb el pèplum.

Pilar PEDRAZA, professora d'història del cinema a la Universitat de València i escriptora

20.30 h Projecció: **SATIRICÓN** (*Fellini Satyricon*, Federico Fellini, Itàlia, 1968, 128 min)

Inspirada molt lliurement en el *Satiricó*, escrit per Petroni al primer segle de la nostra era, l'extraordinària complexitat i la riquesa visual d'aquest film segueixen els avatars d'Encolpi, salvat del suïcidi per un terratrèmol, enmig d'una Roma imperial marcada per l'excés barroc, la corrupció i l'ombra de la figura de Neró.

Dimecres 10 de març, a les 19 h

19 h Conferència: **FELLINI: L'UNIVERS DEL JOC. DE LA VINYETA A LA GRAN PANTALLA**

El cinema de Federico Fellini està profundament impregnat per la cultura visual de la infància: els pioners del còmic, la publicitat dels anys deu i vint, el cinema mut, el circ i les seves atraccions. S'entén com un intent de traslladar records i imatges de la infància al joc audiovisual de la gran pantalla. De la dificultat de fer aquest trasllat es desprèn una aparent melancolia que, a les seves pel·lícules, es combina amb la idea del joc. En el ritme de les imatges de Fellini batega una mirada despietada sobre el món, transvestida de desig nostàlgic. Aquest engany sublim és, en realitat, tràgic, i revela les grans afinitats que lliguen l'obra de Fellini amb la fisonomia artística que ha alimentat la seva formació en l'àmbit del cinema italià modern.

Gino FREZZA, professor de sociologia dels processos culturals i degà dels estudis de comunicació social de la Università degli Studi de Salern

20.30 h Projecció: **EL XEIC BLANC** (*Lo sceicco bianco*, Federico Fellini, Itàlia, 1951, 88 min)

Amb el ritme de les vinyetes d'un còmic, el primer llargmetratge en solitari de Fellini explora els límits del neorealisme i constitueix una

paròdia ferotge del gènere de les fotonovel·les: durant la lluna de mel a Roma d'una jove parella, la núvia fuig per trobar-se amb el seu heroi de fotonovel·la, Fernando Rívoli (Alberto Sordi), l'atractiu i la fascinació del qual no es corresponen amb el personatge que interpreta sobre el paper, *El xeic blanc*.

Dimecres 17 de març, a les 19 h

19 h Conferència: **NEL MEZZO DEL CAMMIN. ENTRE DANT I FELLINI**

S'analitzaran seqüències de *La dolce vita* (1960), *Le tentazioni del dottor Antonio* (a *Boccaccio 70*, 1962) i *Amarcord* (1974) per mostrar la presència de Dant al cinema de Fellini, que transcriu el mite de Beatriu en personatges inoblidables com la diva de *La dolce vita* (Anita Ekberg) i l'estanquera d'*Amarcord*.

Raffaele PINTO, professor de filologia italiana a la Universitat de Barcelona

20.30 h Projecció: **LA DOLCE VITA** (*La dolce vita*, Federico Fellini, Itàlia, 1960, 174 min)

Al mig del camí de la seva vida, el cronista de la vida social romana Marcello, interpretat per Marcello Mastroianni, s'endinsa en el teixit fosc d'una Roma que, des de la Via Vèneta fins al Vaticà, li revela tots els seus rostres, a la recerca d'una Beatriu en la qual es barrejaran totes les dones de la seva vida: la seva promesa Emma i també els dos personatges interpretats per Anita Ekberg i Anouk Aimée.

Dimecres 24 de març, a les 19 h

19 h Conferència: **LA REPRESENTACIÓ DEL DESIG AL CINEMA DE FEDERICO FELLINI**

El cinema va trobar, des dels seus orígens, una manera determinada de posar en escena el desig dels personatges. En aquesta conferència es vol plantejar aquest cànon cinematogràfic i detectar la manera com la cinematografia de Federico Fellini ha dialogat, transgredit i transmutat aquesta forma expressiva.

Núria BOU, professora de la Universitat Pompeu Fabra

20.30 h Projecció: **AMARCORD** (*Amarcord*, Federico Fellini, Itàlia, 1973, 127 min)

Amb guió de Tonino Guerra i una de les partitures més belles de Nino Rota, *Amarcord* fa honor al seu títol, que en el dialecte d'Emília-Romanya significa 'jo me'n recordo': ressegueix les vides creuades de diversos personatges a Borgo, una ciutat inspirada en el Rímni natal de

Fellini sota el feixisme dels anys trenta, amarant la crònica costumista de la naturalesa teatral de les imatges oníriques, de l'alta fantasia.

Dimecres 31 de març, a les 19 h

19 h **SESSIÓ DEDICADA A TONINO GUERRA**

El coordinador del cicle, Iván PINTOR, recorrerà el món cinematogràfic de Tonino Guerra, poeta, novel·lista, dramaturg i guionista italià, a través d'una entrevista feta especialment amb motiu d'aquesta sessió. Es projectaran fragments de les seves pel·lícules més importants i repassarem les obres més significatives del cinema italià del segle XX sota el guiatge del guionista de directors tan emblemàtics com Michelangelo Antonioni, Federico Fellini, Andréi Tarkovski i Francesco Rosi.

20.30 h Projectió: **8 ½** (*Otto e mezzo*, Federico Fellini, Itàlia, 1963, 138 min)

Records, somnis i pensaments es barregen al voltant de la crisi creativa d'un cineasta interpretat per Mastroianni que intenta recompondre el seu univers imaginari sota la pressió del seu productor i mentre orbiten, al voltant seu, l'actriu Claudia, la seva dona Luisa, la seva amant Carla, el fulgor de les imatges de la infància i tota la màgia continguda en les paraules *asa, nisi, masa*.

Coordinació i presentacions: **Iván PINTOR**, professor de comunicació audiovisual de la Universitat Pompeu Fabra i guionista